

VAATEKAAPPI – jätteen päätepysäkki?

Jokaisella tuntuu olevan vaatteita niin paljon, ettei niitä ehdi kuluttamaan loppuun. Vaate erottaa ihmisen muusta ympäristöstä, se on raja ihmisen ja ympäristön välillä. Vaate luo ihmisen omat rajat: tuo esille vartalon tai piilottaa sen.

KUVAT **RAIJA MANNINEN**

Käyttäjän riippuvaisuus vaatteista tekee niistä vaikeita esineitä. Ne ovat hyvin henkilökohtaisia ja toimivat parhaiten juuri kantajalleen sopivan kokoisina, muotoisina ja värisinä. Omista merkityksellisistä vaatteista, jotka ovat olleet mieluisia mutteivät enää mahdu päälle tai jotka ovat vanhanaikaisia tai nuhjaantuneita, on vaikea luopua. Ne ovat olleet aikanaan mukavia ja kauniita, ja ne päällä on koettu mukavia hetkiä ja hyvää oloa.

VAAATTEET OVAT SUURIMMAN OSAN AJASTA JOSSAIN MUUALLA KUIN PÄÄLLÄMME.

Usein ajatellaan, että vaatteita pidetään vain päällä, vaikka ne ovat suurimman osan ajasta jossain muualla kuin päällämme. Niitä pestään, silitetään, järjestellään, sovitellaan, pannaan säilöön seuraavaa käyttöä tai uutta sesonkia varten.

Koska kaikkia vaatteita ei voida pitää päällä yhtä aikaa, tarvitsevat ne säilytystiloja: vaatehuoneita, -kaappeja ja tuolin selkämyksiä. Vaatteilla rakennamme identiteettiämme, ja vaatekaapin tehtävä on säilyttää ja suojella identiteettiimme rakennusosasia: yksilöllisyyttä, sosiaaliluokkaa, sukupuolta, seksuaalisuutta, kansallisuutta, osakulttuuria ja ikää.

Vaatteet liittyvät niihin hetkiin, jolloin olemme tekemisissä ulkomaailman kanssa, vaatekaappi taas liittyy niihin hetkiin, jolloin emme ole tekemisissä ulkomaailman kanssa. Vaikka vaatekaappi sisältääkin koko kirjon arjesta juhlaan, on se samalla myös merkki muodista, sen moninaisuudesta ja lyhytikäisyydestä. Koska muoti on vaihtelevaa ja nopeaa, vaatekaapista tulee nopeasti jätteen pysäkki.

Vaatekaappi sisältää ajallisesti ja tilallisesti etäisiä vaatteita. Se sisältää myös perheen muiden jäsenten vaatteita, joista rakennamme itseämme, kuten lapsen kastepuku tai mummon juhkakäsineet. Varastoidut vaatteet voivat unohtua vuosiksi vaatekaappiin. Vaatekaapissa säilytämme merkkejä ja kuvia, jotka meille vuosien varrella ovat syntyneet itsemme määrittelyssä. Vaatekaappi on siis intimitietin, identiteetin ja muistin säiliö.

Vaatekaappi voi kertoa joko vastahakoisuudesta tai kykenemättömyydestä heittää mitään pois tai toisaalta taas "pidä ja heitä" -tyylistä. Vanha ja kulunut vaate on helpompi hylätä ja mieltää roskaksi kuin uusi muodista poistunut vaate.

Kulunut vaate on ekologisesti ja taloudellisestikin perustellumpaa kuin kerskakulutus. Ympäristön kannalta olisi hyvä, jos vaatteita käytettäisiin vaatteina mahdollisimman pitkään joko omassa tai jonkun toisen käytössä.

Vaatteet ovat yleisimmät kirpputoreille vietävät tavarat joko lahjoitettuna tai myytyinä. Parhaat vaatteet annetaan sukulaisille tai muihin hyviin koteihin. Kun vaate annetaan ystävälle tai sukulaiselle, se on vielä omassa vaikutusvallassa tai 'näköpiirissä'. Silloin ehkä elätellään toivetta, että vaate palaa itselle ja mennyt elämä vaateen kanssa. Olemme kykenemättömiä luopumaan niistä asioista, joista olemme identiteettiimme rakentaneet.

Kertooko runsaan vaatevaraston jakaminen lähimmäisenrakkaudesta vai itserakkaudesta?

Tänä vuonna blogimaailmaa on kohduttanut japanilaisen järjestämisgurun **Marie Kondon** kirja: *KonMari – Siivouksen elämänmullistava taika* (Bazar 2015).

Marie Kondo neuvoo ihmisiä luopumaan tavaroistaan kertarytinällä. Menetelmässä säilytetään vain puhuttelevat ja iloa tuottavat esineet, ja kun ympärillä on iloa tuottavia esineitä, terveys paranee ja onni ja tyytyväisyys lisääntyvät. Suursiivous tehdään koamalla yhteen kaikki tietyn lajin esineet. Homma aloitetaan vaateista, sitten jatketaan kirjoihin, papereihin, sekalaisiin ja viimeisenä käydään läpi kaikki tunnearvoa sisältävät esineet kuten valokuvat. Jäljelle jääneille esineille etsitään sitten omat esteettiset säilytyspaikkansa.

VANHOISTA neuleista voi valmistaa esimerkiksi seinätekstiilin.

Vaatteiden kohdalla säilytysongelman ratkaisee oikeanlainen vaatteiden taittelu. Konmarin mukaan vaatteiden taittelun hyöty on siinä, että joudut ottamaan jokaisen vaateen yksitellen käteesi ja taitellessa sinusta siirtyy energiaa vaatteeseen. Kun vaatteet ovat kunnolla taiteltu, ne suoristuvat ja rypyt oikenevat ja niihin tulee kimmoisuutta ja kiiltoa. Taitellessa voi myös tarkastella vaatteiden kulumista ja muita käytönjälkiä. Vaatteiden viikkaaminen säilytyksen ajaksi on niiden hoitamista ja ilmentää rakkautta ja kiitollisuutta niitä kohtaan, koska ne suojelevat meitä ja tukevat elämäämme. ■

LISÄÄ AIHEESTA:
Raija Manninen:
Roska on luksusta! –
Etnologinen tutkimus
roskan kulttuurisista
merkityksistä.

TAITELTU SEINÄTYÖNY

Katselin vaatekomoeroani konmarilaisittain, ja löysin sieltä muutaman neulepuseron ja -hameen, jotka eivät enää puhuneet minulle. Päätin tehdä niistä tyynejä sohvalle ja seinälle.

Leikkaa neulepuserosta hihat irti miehustasta, leikkaa puseron etu- ja takaosat erilleen sivusaumojen vierestä ja halkaise etu- ja takakappaleet keskeltä edestä ja takaa. Kapeita hihoja ei tarvitse leikata auki. Hameet voi leikata neljään tai kuuteen suorakaiteen muotoiseen osaan.

Etsi sopiva laatikko muotiksi, jonka sisään voit taitella neulepalasista saman levyisiä ja pituisia kerroksia. Taita ensin kappaleiden pitkät leikatut reunat keskelle ja sitten muotin mukaan uusia taitoksia. Laskosta neulesuikaleita päällekkäin muotin pohjalle. Kun muotissa on muutama kerros neuloksia, harsi ne muutamalla

pistolla pituussuunnassa keskeltä yhteen.

Tee tällaisia palkkeja riittävästi ja etsi sitten taas sopiva laatikko tai neuliömuotoinen pesuvati, jonka pohjalle sijoitat harsitut palkit. Kun palkit lepäävät laatikossa, sinun on helppompaa ommella neulekerrokset yhteen. Käytä pitkää neulaa ja vahvaa lankaa ja ompele niin monta kerrosta kerralla kuin neulallasi yletyt. Ommellessa tyyny kutistuu kun kerrokset litistyvät.

Kun tyyny alkaa pysyä kasassa, käännä toinen puoli ja ompele kerrokset sieltäkin yhteen. Tarkista vielä, tarvitsevatko tyynyn reunat tukiopeleita.

Minun tyynyyni meni kaksi pitkää neulehametta, kaksi kokonaista puseroa ja kuusi hihaa. Tyynyn koko on 7 cm x 33 cm x 27 cm. •

VANUNUT IHANUUS

Jos se sukkaa syövä pyykkikoneesi on vanuttanut omatoimisesti lempipuserosi, on pusero sitten vain muutaman ompeleen päässä tyynystä.

Leikkaa hihat pois ja ompele hihanaukot kiinni samoin helma joko käsin, ompelukoneella tai saumurilla. Työnnä sisustyyntä pääntien kautta villapuseron sisään ja ompele pääntie kiinni käsin ommellen. Voit kääntää pääntien resorin saumanvaroiksi tyynyn sisään tai jättää sen ulkopuolelle korostamaan, että tyyny on tehty villapuserosta. Mustan tyynyn kirjailut olivat jo valmiina puserossa. •

PUHKIKULUTETTU

Leikkaa kahdesta neulepuserosta hihat pois, samoin mahdolliset kiristävät helmaresorit ja suorista puseroiden yläosat. Jos puserossa on v-pääntie, leikkaa hihasta paikka pääntielle. Ompele hihanaukot kiinni ja samalla voit suoristaa ja ommella neulepuseron sivusaumat, jotka nyt ovat tyynyn sivusaumat.

Piirrä toisen puseron miehustaan vaikka juomalasia apuna käyttäen ympyröitä ja leikkaa ne pois. Työnnä nyt ehjä pusero reikäisen puseron sisään. Työnnä pahvin pala tai vaikka leikkuulautaa puseroiden sisään, jotta saat nuppineulattua puserot kohdalleen. Reunusta reikien reunat villalangalla harsinpistoin.

Sen jälkeen ompele nurjalta puolelta tyynyn yläosa kiinni ja työnnä sisustyyntä sisään. Ompele käsin päältäpäin tyynyn alaosa kiinni. •

VANUNEISTA
ja puhkikuluneista
neuleista syntyy
helposti sisustus-
tyynyjä.

PÄIVÄUNET OVAT VÄRIKKÄITÄ

Ihanan raskaan ja lämpimän torkkupeiton saat silppuamalla kirjoneuleita ja yksivärisiä neuleita suorakaiteen muotoisiksi palasiksi.

Neulaa palaset huolellisesti yhteen nuppineuloilla ja sen jälkeen ompele palat yhteen saumurilla.

Levitä pöydälle puuvillainen vuorikangas nurjapuoli päällepäin ja sen päälle prässäty neuletilkkutyö oikea puoli päälläpäin.

Kiinnitä vuori ja päällinen toisiinsa villalankatupsuilla siten, että pistät neulan peiton nurjalta puolen päällepäin ja takaisin. Toista tämä vielä muutaman kerran, ja solmi sitten langat päät yhteen kahdella solmulla nurjalla puolen peittoa. Villalanka saa olla monin kerroin neulassa, jotta tupsusta tulee muhkeampi. Villalankatupsut pitävät neulospäällisen ja vuorikankaan kiinni toisissaan.

Lopuksi käännä puuvillakankaan reunat päällispuolen päälle ja neulaa hyvin ja ompele kiinni. •

VANHOISTA neuleista saa aikaan upean ja yksilöllisen torkkupeiton.

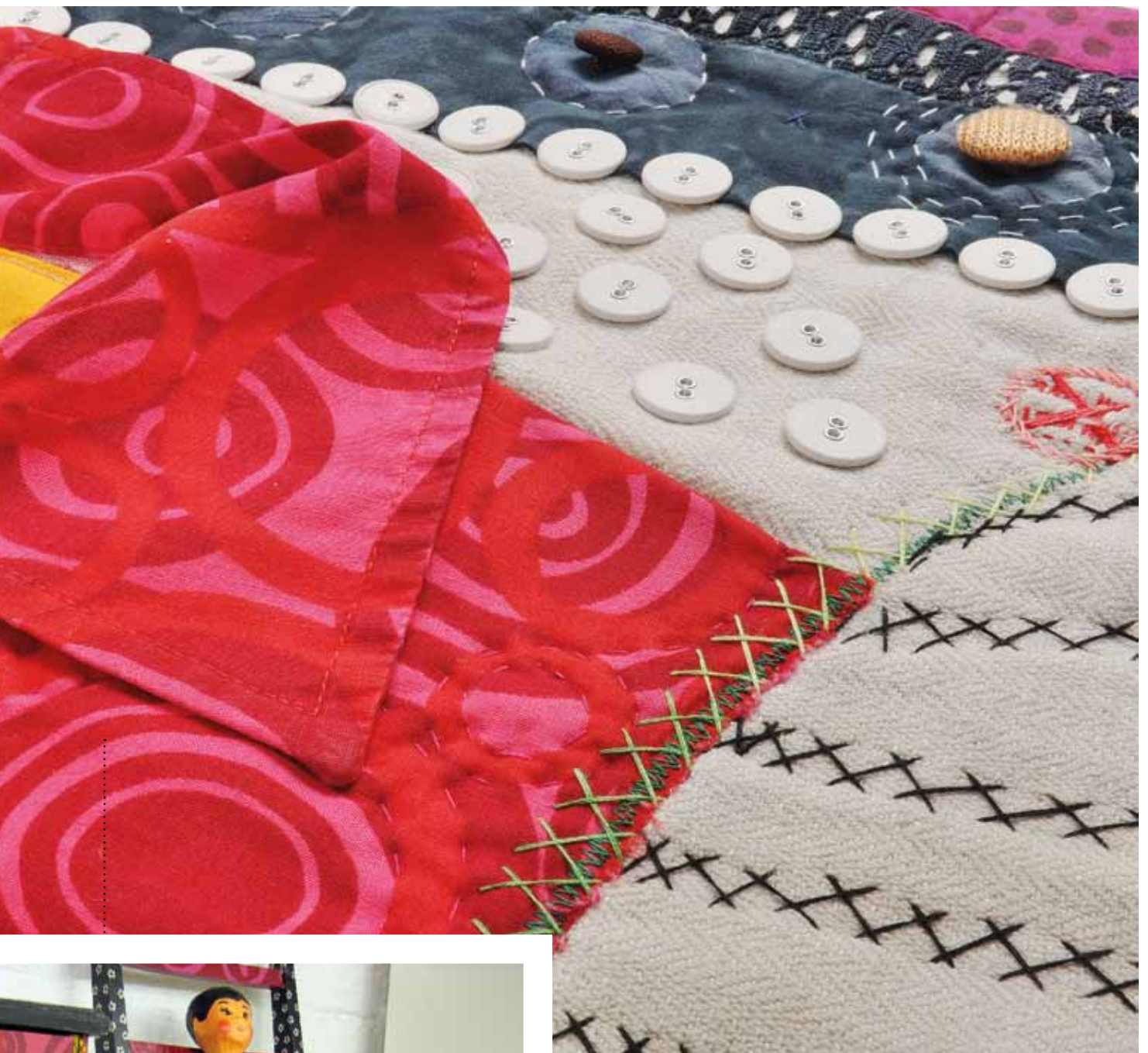

ARKIMEKOSTA PYHÄINJÄÄNNÖS

Jos jostain vaatteesta on vaikea luopua, voi sitä hyödyntää näkyvästi käsitöissä.

Kirpputorilta löytynyt kuvitteellisen Alma-tädin kotimekko antoi minulle suorastaan siivet. Käytin ensin mekon helmaosia huonekalujen päällystykseen, mekon yläosasta tein Alma antoi siivet -tilkkutyön ja vielä viimeisen palasen ujutin *Viisi leipää ja kaksi saamatta jäänyttä kalaa* -teokseen. Mielestäni silityslaudun muoto sopii hyvin pyhiin jäännöstöihin kuten Alman takin viimeisten riekaleiden esittelyyn. •

VIISI leipää ja kaksi saamatta jäänyttä kalaa -teoksessa on käytetty tekstiilin lisäksi silityslautaa.

ALMA-TÄDIN kotimekkoa on käytetty muun muassa huonekalujen päällystämiseen.

IRENEN kampauspöytä on todellinen kokoomateos. Esimerkiksi pöytäosa on löytynyt vantaalaisesta roskiksesta ja jalat ovat kainuulaisen kotitalousopettajan sohvapöydästä.

RITVAN JAKKUPUKU IRENEN KAMPAUSPÖYDÄSSÄ

Ritvan keltainen jakkupuku löytyi aikanaan kirpputorilta. Ratkoin jakusta selkäosan ja hameesta etukappaleen ja halusin sijoittaa näin saadut kankaat kampauspöytäni, joka on varsinainen kokoomateos. Pöytäosa on peräisin roskiksesta Vantaalta. Yksihuoltajaäiti hädettiin asunnostaan ja talomies kiikutti kaikki hänen tavransa roskikseen. Pöydän jalat ovat kotitalousopettajan sohvapöydästä Kainuusta. Tässä kokoonpanosessa pöytä on toiminut ekaluokkalaisen koulupöytänä. Sen jälkeen pöytä on päällystetty muun muassa Ritvan jakkupukukankaalla, liimalla ja lakalla Irenen kampauspöydäksi. Peili on pelastettu rakennustyömaan roskalavalta Kuopiosta. •

VANHOJA huonekaluja voi herätellä henkiin myös tekstiilien avulla. Jotta tuloksesta tulee siisti ja huoliteltu, pohjatyöt pitää tehdä huolella.

LAKKAA KANKAAN PINTA JA HUONEKALUN REUNAT HUOLELLISESTI USEAMPAAN KERTAAN JOKO VESILIUKOISELLA LAKALLA TAI VENELAKALLA.

VAATTEET TUOLIN PÄÄLLÄ

Parhaiten huonekalujen päällystämiseen soveltuvat sileät, ohuet puuvillakankaat.

Hio huonekalusta pois lakkapinta ja kittaa mahdolliset kolot tai naarmut. Maalaa huonekalu pohjamaalilla, jotta huonekalun edellinen väri ei kuulu kankaan läpi.

Levitä suojamuovi pöydälle ja levitä siihen päällystettävä kangas nurjapuoli päällepäin. Levitä leveällä pensselillä liimaa kankaalle. Käytä liimana puolet PVA-liimaa ja puolet vettä. Kun kangas on kunnolla märkä, nosta se huonekalun pintaan ja sivele liimaa myös kankaan päällyspuolelle. Vetele muovisella kortilla ilmakuplat pois kankaan keskeltä reunoille päin.

Anna kuivua, ja lisää toinen liima-kerros ja anna taas kuivua. Leikkaa pois ylimääräiset kankaat ja hankaa puukapulalla kankaan pinta sileäksi. Lakkaa kankaan pinta ja huonekalun reunat huolellisesti useampaan kertaan joko vesiliukoisella lakalla tai venelakalla. •

